

ності взагалі та діяльності на транспорті зокрема із закріпленням у НПА; утворювалися та зникали з ринку страхові компанії та їх об'єднання;

VIII етап (сучасний) було розпочато у 2000-них роках. На цьому етапі проходить удосконалення чинного законодавства про страхування, укрупнюються страхові компанії, запроваджуються нові види обов'язкового страхування на транспорті, максимально швидко посилюються публічні інтереси.

На основі аналізу історико-правової еволюції законодавства та правовідносин у сфері страхування на транспорті, визначення історико-правових етапів розвитку цього законодавства, можна зробити висновок про постійне розширення як правового регулювання, так і самих страхових відносин на транспорті, збільшення видів страхування на транспорті, перехід факультативних видів страхування до обов'язкових, посилення конкуренції між державними та недержавними страховими компаніями, підвищення рівня публічності у цих відносинах. І саме їх дослідження має стати завданням наступних наукових досліджень.

УДК 343.114

І.Ю. Мірошников

АПЕЛЯЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЗА НОВИМ КПК УКРАЇНИ (ОКРЕМІ ПИТАННЯ)

У статті розглядаються окремі аспекти апеляційного провадження за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Досліджуються судові рішення, які оскаржуються до апеляційного суду в загальному та особливому порядку, аналізуються особи, які мають право на подачу апеляційної скарги, наводиться їх класифікація.

Ключові слова: *апеляційне провадження; апеляційна скарга; порядок апеляційного оскарження.*

В статье рассматриваются отдельные аспекты апелляционного производства по новому Уголовному процессуальному кодексу Украины. Исследуются судебные решения, которые обжалуются в апелляционный суд в общем и особом порядке, анализируются лица, которые имеют право на подачу апелляционной жалобы, приводится их классификация.

Ключевые слова: *апелляционное производство; апелляционная жалоба; порядок апелляционного обжалования.*

The definite aspects of appellate procedure under the new criminal code of Ukraine are analyzed. The judgments which are appealed en general and special order are exercised, the persons who have the rights for filing an appeal are analyzed and their classification is done.

Key words: *appellate procedure; appeal; statutory appeal.*

Прийняття Верховною Радою нового Кримінального процесуального кодексу України 13.04.2012 р.¹ обумовило необхідність переосмислення всієї системи кримінального процесу, його стадій, окремих інститутів, зокрема, перегляду судових рішень в апеляційному порядку.

Конституцією України у ч. 4 ст. 125 передбачено, що відповідно до закону діють апеляційні та місцеві суди, а забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду віднесено до основних засад судочинства (ч. 3 п. 8 ст. 129 Конституції України).

Апеляція як форма перегляду судових рішень у кримінальному судочинстві в історії незалежної України вперше була запроваджена в 2001 р. За цей час діяльність апеляційних судів досягла високих результатів, кількість справ, що переглядаються постійно зростає. За даними судової статистики тільки в 2011р. за апеляціями на вироки, ухвали (постанови) місцевих загальних судів до апеляційних загальних судів надійшло 58,9 тис. справ та матеріалів, у тому числі за апеляціями на вироки – майже 29 тис. справ, що на 8,1% більше порівняно з 2010 р. За апеляціями перевірено законність та обґрунтованість 48,5 тис. вироків, ухвал (постанов) місцевих судів, що на 7,7% більше; задоволено в 19,3 тис. кримінальних справ та матеріалів, що також на 15,9% більше². Тобто на даний момент склався певний досвід перегляду судових рішень, суди апеляційної інстанції демонструють високий рівень професіоналізму своєї діяльності. Але разом з тим виникає нагальна потреба в ґрунтовному вивченні окремих питань апеляційного провадження, пов'язаних із законодавчими новелами.

Традиційно предметом апеляційного оскарження можуть бути вироки, ухвалені судами першої інстанції, ухвали про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного чи виховного характеру, інші ухвали та ухвали слідчого судді які не набрали законної сили і підлягають оскарженню.

За ч. 1 ст. 392 КПК в апеляційному порядку можуть бути оскаржені вироки, ухвали про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру, інші ухвали, у випадках, передбачених законом, які були ухвалені судом першої інстанції і не набрали законної сили. Але слід мати на увазі, що не всі рішення суду першої інстанції можуть оскаржуватися. Зокрема, від-

¹ Голос України. - 2012. - 19 травня. - № 90-91.

² Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2011 р.(за даними судової статистики) // Вісн. Верх. Суду України. - 2012. - № 6 (142). - С. 32.

повідно до ч. 1 ст. 394 КПК вирок суду першої інстанції, що ухвалюється за результатами спрощеного провадження, не підлягає оскарженню в апеляційному порядку з підстав розгляду провадження за відсутності його учасників, недослідження доказів у судовому засіданні або з метою оспорити встановлені досудовим розслідуванням обставини.

Це означає, що вирок, ухвалений за результатами спрощеного провадження не може бути оскаржений тільки з вказаних підстав, у той же час оскарження такого вироку з інших підстав може мати місце (наприклад, у зв'язку з невідповідністю висновків суду, викладених у судовому рішенні, фактичним обставинам кримінального провадження, істотним порушенням кримінально-процесуального закону, неправильним застосуванням закону України про кримінальну відповідальність і т. ін.).

Також виключається можливість оскарження судових рішень суду першої інстанції в апеляційному порядку з підстав заперечення обставин, які ніким не оспорювалися під час судового розгляду і дослідження яких було визнано судом недоцільним (ч. 2 ст. 394 КПК). Безумовно, недоцільність оскарження судових рішень в даному випадку очевидна, оскільки в порядку ч. 3 ст. 349 КПК суд вправі, якщо проти цього не заперечують учасники судового провадження, визнати недоцільним дослідження доказів стосовно тих обставин, які ніким не оспоруються. При цьому з'ясується, чи правильно розуміють сторони, потерпілий зміст цих обставин, чи немає сумнівів у добровільності їх позицій, а також роз'яснює їм, що в такому випадку вони будуть позбавлені права оскаржити ці обставини в апеляційному порядку.

В особливому порядку також оскаржуються вирок суду першої інстанції на підставі угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним й на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваним про визнання винуватості (ч.ч. 3,4 ст. 394 КПК).

В першому випадку вирок може бути оскаржений стороною захисту виключно з підстав призначення судом покарання більш суворого, ніж узгоджене сторонами угоди; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог ч. 5 – 7 ст. 474 КПК, та нероз'яснення йому наслідків укладення угоди. Потерпілий, його представник та законний представник вправі оскаржити цей вирок тільки з підстав призначення покарання, менш суворого, ніж узгоджене сторонами; ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання; невиконання судом вимог ч.ч. 6,7 КПК.

В другому випадку вирок може бути оскаржений стороною захисту з аналогічних підстав і також у разі невиконання судом вимог ч. 4 ст. 474 КПК. Прокурор вправі оскаржити вирок на підставі угоди між підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості тільки з підстав призначення судом менш суворого покарання ніж узгоджене сторонами угоди; затвердження судом угоди; затвердження судом угоди у провадженні, в якому угода не може бути укладена.

Виключення можливості оскаржувати вирок, або оскаржувати його в особливому порядку в окреслених випадках жодним чином не суперечить засадам доступу до правосуддя, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, оскільки сторони кримінального провадження добровільно обрали даний варіант поведінки, усвідомлювали правові наслідки вчинених процесуальних дій. Також в зазначених випадках усувається будь-яка можливість зловживання сторонами своїми правами з метою затягування кримінального провадження.

Суб'єктний склад осіб, які мають право подати апеляцію вказаний в ст. 393 КПК. Умовно їх можна поділити на три групи:

1) особи, які відстоюють свої інтереси (обвинувачений, стосовно якого ухвалено обвинувальний (виправдувальний) вирок, його законний представник чи захисник; підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник; законний представник, захисник неповнолітнього чи сам неповнолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусового заходу виховного характеру; законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру; потерпілий, його законний представник чи представник; цивільний позивач, його представник або законний представник; цивільний відповідач або його представник). Особи які відносяться до цієї групи, їх захисники, законні представники та представники оскаржують судові рішення у частині, що стосується їх інтересів.

2) Прокурор. Відповідно до ч. 4 ст. 36 КПК правом апеляційного подання, незалежно від участі в судовому провадженні, наділені службові особи органів прокуратури вищого рівня: Генеральний прокурор України, прокурори Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя і прирівняні до них прокурори, їх заступники. Поряд з цим, в ч. 6 ст. 37 Закону України "Про прокуратуру" вказано, що право внесення апеляційної скарги на судові рішення у кримінальних справах надається прокурору, який брав участь у судовому розгляді.

3) Інші особи. До їх числа можна віднести осіб, щодо яких застосовано окремі заходи забезпечення кримінального провадження, наприклад, арешт майна, тимчасовий доступ до речей і документів, відсторонення від посади та інші.

Відповідно до ч. 1 ст. 395 КПК апеляція на судові рішення суду першої інстанції подається через суд, який ухвалив судові рішення, ухвали ж слідчого судді оскаржуються безпосередньо до суду апеляційної інстанції. У ч. 2 цієї статті встановлено строк подачі апеляції. Зокрема, вирок або ухвала про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру оскаржуються протягом тридцяти днів з дня їх проголошення. Вважаємо, що запровадження настільки тривалого (тридцятиденного) строку (за КПК 1960 р. був передбачений строк оскарження аналогічних судових рішень - п'ятнадцять діб) суперечить не тільки завданням кримінального провадження (швидкому судовому розгляду), та і його загальним засадам (розумні строки).

Підводячи підсумок можна сказати, що нове кримінальне процесуальне законодавство про перегляд судових рішень в апеляційному порядку, з одного боку, надійно захищає сторони кримінального провадження від неправосудних рішень, а з іншого - потребує ґрунтового вивчення та вдосконалення.

Використана література:

1. Голос України. - 2012. - 19 травня. - № 90-91.
2. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2011 р. (за даними судової статистики) // Вісн. Верхов. Суду України. - 2012. - № 6 (142). - С. 32.